

СТАН СПРАВ навколо питання банківського кредитування підприємств на окупованих територіях

Стан справ

Навесні 2024 року до Верховної Ради України було подано два законопроекти, спрямовані на врегулювання питання повернення кредитів під час воєнного стану: [№ 11180 від 15.04.2024](#) «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо приведення у відповідність до Закону України "Про споживче кредитування» та [№ 11180-1 від 02.05.2024](#) «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо кредитування на період дії воєнного стану». Обидва законопроекти подані від груп народних депутатів, а головним визнано Комітет з питань правової політики (голова Маслов Д.В.).

Станом на середину вересня 2024 року обидва законопроекти все ще перебувають на початковій стадії розгляду в комітетах. Натомість з'явилася ще одна версія законопроекту, яка перебуває на стадії обговорення в колі зацікавлених організацій і на розгляд Верховної Ради наразі не подана.

Наявні версії законопроекту формувалися в процесі діалогу галузевих бізнес-асоціацій з профільними органами виконавчої влади – Мінреінтеграції та Мінагрополітики. В основу обговорення покладений законопроект 11180-1, який був розроблений Мінагрополітики, саме до неї надавав свої пропозиції НБУ. Нова версія також базується на цьому законопроекті. Тож було б доцільно, щоб Мінагрополітики взяло на себе відповідальність за розробку законопроекту, а Верховна Рада отримала б чергову його версію саме від КМУ. Це б надала ваги піднятому питанню та прискорило прийняття законопроекту.

Особливості нової версії

1) *Техніка законотворення.* Нова версія законопроекту відрізняється від попередніх тим, що пропонує вирішити проблему шляхом введення двох нових пунктів 18-1 і 18-2, в той час як попередні версії в основному зосереджувалися на редакційних правках. **ГС АСУ загалом підтримує такий підхід, оскільки це допомагає легше розуміти і використовувати законодавство на практиці.**

2) *Зміна концепції регулювання.* Від початку Мінагрополітики пропонувало заборонити будь-які дії щодо стягнення з позичальника або його поручителя заборгованості (основної суми кредиту/позики, відсотків, комісій, штрафів, пені та інших платежів) безпосередньо на рівні закону. В остаточній редакції цей принцип змінено. Тепер позичальник хіба що має право звернутися до кредитора із заявою про призупинення сплати грошового зобов'язання, а кредитор після отримання такої заяви звільняє позичальника від сплати зазначених сум. Призупинення виплат діє протягом воєнного стану та одного року з дня його припинення, а потім дія договору знову поновлюється – тобто зобов'язання лишаються, не дивлячись на втрату ресурсів та знищення об'єкту застави.

Тобто тепер в процес заборони стягнення заборгованості вводиться додаткова бюрократична ланка. Вона є абсолютно зайвою, оскільки кредитні договори можуть бути прямо зміненими на основі норми закону і ніяких заяв від позичальника тут не потрібно. Повідомляти позичальників про необхідність подання заяви банки не зобов'язуються, тож позичальники взагалі можуть не знати про те, що треба писати заяву.

До речі, в своїх пропозиціях Нацбанк таких кардинальних змін концепції взагалі не вимагав – він хотів лише обмежити коло позичальників суб'єктами мікро, малого і середнього підприємництва, що також було зроблено. Отже, в новій версії законопроекту концепція регулювання невмотивовано змінена в бік погіршення стану підприємств аграрного сектору. **ГС АСУ виступає категорично проти такої правки і вимагає залишити попередню редакцію законопроекту з врахуванням пропозицій НБУ щодо обмеження кола позичальників.**

3) *Зміна періоду застосування норм закону.* В попередній редакції зазначалося, що норми про зміну режиму стягнення грошового зобов'язання стосуються кредитних договорів, укладених до 24.02.2022. Нацбанк запропонував розширити цей період до моменту прийняття даного законодавства. Пропозиція НБУ була прийнята в остаточній редакції. Оскільки підприємства і під час війни продовжують укладати кредитні договори, а їхнє майно продовжує руйнуватися непередбачуваним чином, **ця пропозиція є такою, що відповідає наявним обставинам і ГС АСУ з нею повністю погоджується.**

4) *Зміна об'єкта регулювання.* Раніше законопроект поширювався на позичальників, чії виробничі потужності розміщені на проблемних територіях (тут і далі – які визначені у Переліку територій, на яких ведуться/велися бойові дії або тимчасово окупованих РФ). Тепер – на випадок, коли на таких територіях перебуває застава у вигляді основних засобів (у тому числі, нерухомості, обладнання, устаткування, транспортних засобів, які знищені на таких територіях і це підтверджено витягом з реєстру досудових розслідувань). Така правка є абсолютно слушною, оскільки більш точно визначає об'єкт регулювання. **Визначення «виробничих активів», заміни якого вимагав ГС АСУ, наразі скасоване. ГС АСУ повністю погоджується з такою зміною.**

5) *Обсяг заставленого майна.* Раніше законопроектом передбачалося, що на проблемних територіях має перебувати більше 25% майна підприємства, в остаточній редакції – 50%. Це звужує коло підприємств, на які поширюються норми закону. **ГС АСУ з огляду на проблеми зниження ефективності своєї діяльності, з якими під час війни стикаються підприємства аграрного сектору, вітає пропозицію щодо 25%, однак зауважує, що свого часу підтримав також і норму 50%.**

6) *Поширення на лізинг.* В остаточній редакції законопроекту з'явилась також норма про призупинення лізингових платежів, яка аналогічна нормам про припинення стягнення коштів за кредитами. Це виключно позитивне явище, яке повністю відповідає ситуації, яка складається на практиці. **ГС АСУ повністю підтримує введення лізингу до кола питань, які регулюються даним законодавством з врахуванням вище наданих зауважень щодо концепції регулювання.**

7) *Норми щодо виконавчого провадження.* Законопроектом передбачається також внесення змін до закону «Про виконавче провадження», якими зупиняються виконавчі дії та примусове стягнення коштів та знімаються арешти, накладені до набрання чинності даного закону. **ГС АСУ повністю підтримує і вітає дану правку.**

Загальний висновок. Законопроект містить низку положень, які вирішують нагальні проблеми підприємств, майно яких опинилося на проблемних територіях. Разом з тим, концепція законодавчого регулювання невмотивованим чином змінена і це матиме наслідком суттєве погіршення стану зазначених виробників, ускладнення застосування норм закону на практиці.

ГС АСУ вітає і підтримує зазначені вище позитивні зміни і звертає увагу на необхідність збереження попередньої концепції законодавчого регулювання, яка передбачає пряму заборону здійснення стягнень на рівні закону.